

בשנר

ידיעות קיבוץ הזורע - ז' בכסלו התש"פ - 05.12.2019

זיהום מול האח

פורום אוויר נקי | עמוד 12

מיזם '3 המשאלות' ומתחם התיירות - מאמרי דעה

דרור בקיש / אורי חץ / חן מענית / שחף דור | עמוד 4

תערוכת 'משחקים של פעם'

יעל כרמי | עמוד 13

יצירה מקומית - יותר מאלף חילים עודד כהן

אילת ראטס | עמוד 10

לוח זיכרון | דצמבר

1.12.03	איתן פלג
5.12.17	דורון שפי
7.12.97	חרדכי להב
7.12.00	ארנון תמיר
8.12.02	עידית לוי
10.12.85	נורית ניר
11.12.09	חזה גרסון
12.12.94	דינה מעוז
13.12.12	זאב דביר
15.12.06	פרל וקסלר
16.12.93	אהרון (פטשי) מנחם
17.12.84	ישראל תורן
18.12.95	נחום דוברין
18.12.05	איתן שפירא
20.12.08	מיכל (לוטה) אורן
21.12.03	אנה וקסנר
22.12.77	יוסף שתיל
22.12.84	גיורא ברנר
23.12.98	יהודית חונצ'ש
25.12.04	זאב פלד
27.12.88	רות ברנר
27.12.99	אריה זמיר
27.12.04	פנינה טל
28.12.52	רוברט אולמן
29.12.77	אביהוא איכר
31.12.98	ליזל בארי
31.12.15	אילנה מיכאלי

נפל בתאונת מטוס

3 | עדכונים מהנעשה בקיבוץ

עדכוני תרבות / איריס רפאלי
עדכון מועדת צעירים
עדכון מחדר הכושר / תמיר שני

4 | ענייני השעה א'

יוזמת '3 המשאלות' ומתחם התיירות - מאמרי דעה
4 | חלומות של אחרים / דרור בקיש
5 | "אני לא הייתי מעז, ואני בעצם לא לבד" / אורי חץ
8 | הרהורים בעקבות שיחת הקיבוץ / חן מענית
9 | לעצור ולשקול מחדש / שחף דור

10 | יצירה מקומית

יותר מאלף מילים - עודד כהן / אילת ראטס

12 | זיהום מול האח

/ פורום אוויר נקי

13 | מהנעשה בספרייה

תערוכת 'משחקים של פעם' / יעל כרמי

14 | שביליסטים

יומן מסע / ניר רענן

15 | תרבות ופנאי

פינת התובנה מורחבת / בועז בש מרץ
טיפת מיתולוגיה / אהוד דור

16 | היה היה

שיחת קיבוץ / צוות הארכיון

17 | לקראת שבת

פרשות השבועיים / דובי זמר
אחרי הכל שיר
סוף פסוק

19 | לוח מודעות

20 | שו"ת

אניה חבשוש / דני נהב

מערכת בשער

ערכת

אילת ראטס

עיצוב ועריכה גרפית

אנה אבריאלי

טלפון

050-7450642

דוא"ל

bashaar.hazorea@gmail.com

הגהה

עמוס אורן

תמונת שער

עודד כהן

הפצה

שי מוריס, רינה רשקוב

השתתפו בגיליון זה

איריס רפאלי, ועדת צעירים, תמיר שני,

דרור בקיש, אורי חץ, חן מענית, שחף דור,

עודד כהן, פורום אוויר נקי, יעל כרמי, ניר

רענן, בועז בש מרץ, אהוד דור,

צוות הארכיון, דובי זמר, אניה חבשוש,

דני נהב ואילת ראטס.

מיוחד במינו, המאפשר ביצוע רפרטואר מוכר וידוע, בצד רפרטואר לא שיגרתי.

חנוכה

23.12 - יום שני בשעה 18:00 באולם - מסיבת חנוכה. מיד לאחריה ארוחת ערב בחדר האוכל.

24.12 - יום שלישי משעה 16:00 במועדון לחבר (פרטים בהמשך)

25.12 - יום רביעי - חג החגים בחדר אוכל החדש. חג חנוכה היהודי / חג המולד הנוצרי / עיד אל פיטר המוסלמי. נשמח לעזרה מכל מי שיש לו זיקה לאחד החגים...

26.12 - יום חמישי - מקומות מארחים - מקומות בקיבוץ (אולם ספורט - טורניר כדורסל/ מועדון לחבר - משחקי שולחן/ חדר ספורט מעל הכלבו - יוגה / יד שניה - עבודות יד...)

27.12 - יום שישי שעה 21:00 סרט והרצאה במועדון לחבר.

28.12 - יום שבת בשעות 10:00-12:00 סדנה להכנת למפיונים לכל המשפחה

29.12 - יום ראשון - תהלוכת למפיונים, מפקד אש, תה וסופגניות.

אי הסינאטור - מי מרים את הכפפה ומצטרף להפקת מסיבת סילבסטר???

אור תנועה וז'יז'י - 'אורות הואזי' - כל מי שמעוניין לקחת חלק או להציג באירוע, מוזמן לפנות אליי.

24.1.20 יום שישי 21:00 - 'ערב כחול עמוק' - שירים וסיפורים על מאיר אריאל. ערב מופלא ומרגש.

10.1.20 - משעה 12:00 - יום הגבר בהזורע - תתלה רשימה על לוח המודעות עם כל הפרטים. רק מי שיירשם יוכל לקחת חלק באירוע.

**זה אירועי התרבות לחוג הקרוב תלויים האמכ האוויר...
כן שיתכנו שינויים, שיאו.**

עדכוני תרבות / איריס רפאלי

סוגרים את שנת 2019 בתרבות

ככה סתם, באמצע החיים, ממש לפני החגים, התנחל עליי וירוס אלים, שהשבית אותי לכל תקופת החגים. קצת יותר קשה להעביר תחושות במילים, אבל אני רוצה להביע את מלוא תודתי לשני "שומרי התרבות" - **ניר מרקוביץ' וטיבי**, שתפעלו את כל המערכות בצורה מקצועית, באחריות מרובה ועם כל הלב.

בתקופת החגים, טיבי שהה זמן ארוך בחו"ל מטעם העבודה, ונערי 'חתונות והלוויות' (צוות הגברה ותאורה) לקחו אחריות מלאה על כל האירועים בהיעדרו של טיבי, עשו עבודה חשובה ואחראית, עם כל המורכבות שבה, בצורה מעוררת התפעלות.

תודה לצוותי ראש השנה בראשות **נטע הרפז ורז רפאלי און**, לצוות יום כיפור בראשות **מרים גרוס**, לצוות סוכות בראשות **תרצה שמע**, לאחראי על הסוכה - **עוז חזן**, **לדייגים** שבנו את הסוכה, ולכל אלה שהיו שותפים בקדמת הבמה ומאחורי הקלעים.

אומרים שהמקצוע הקשה ביותר הוא... בעלה של רכזת תרבות, ועל אחת כמה וכמה כשהיא חולה, אז אני מנצלת את הבמה לומר תודה ענקית לאיש שאיתי, שידע 'לכבות' את כל השריפות, ולעזור מאחורי הקלעים, בזמן שלא תפקדתי. תודה גם לכל אותם חברים רבים שצ'לצלו, ס'מסו, ודאגו לי. זה ממש לא מובן מאליו ואני אסירת תודה על כך.

מה ההמשך:

9.12.19 - יום שני - בשעה 17:00 במועדון לחבר - קונצרט של 'דואו כרמל'.

הנגנים הם נגנים בכירים בתזמורת הסימפונית חיפה. הרכב הכלים הוא: כינור, ויולה, בסון ופסנתר - הרכב כלים

עדכון מועדת צעירים

סלולי צעירים "גאיק והולכיק" גאהגה...

מברכים אתכם, בנות ובנים אהובים - על דרך משמעותית, צאו בשלום וחזרו בשלום - מצפים לכם בבית תמיד.

צעירים שיצאו מהקיבוץ לדרך חדשה: נווה שלו אלעד הזארי הדר כהן זוהר תורן לילך לוי ענת ארד מור בקיש יעל טוט ניקול אוליאל

השתחררו מצה"ל: שחף שמע שקמה אלישב - נכנסה לקבע

התגייסו לצה"ל: תומר אלף סיון בן-שלום שני מרוז עופר פלד שרון זינגר תמר זינגר אלון שפייר רוני כהן-אייל אריאל אמיר סהר אבריאל

ע"י המתאמנים, מה שמאפשר שדרוג מידי, לרווחת המתאמנים.

כאמור, השבוע נפטרנו, בשעה טובה, מ-2 הדינזאורים - שני מכשירי כוח ישנים, שעברו בירושה מהמקלט ועכשיו נחים על משכבם בשלום, בגן העדן של מכשירי הכוח. למעשה, כל הציוד הישן והזמני משתי שנות הפעילות הראשונות הוחלף, ועכשיו אני מאמין, בלב שלם, שחדר הכושר מצויד ברמה נאותה, לאחר שעבר שינוי עצום לטובה.

זה הזמן לבקש, שעם בוא הגשם והבוץ, המתאמנים מתבקשים לשמור על הניקיון, ובעיקר להקפיד לא להיכנס עם בוץ.

אני מזמין את כולם לבוא, להעיף מבט במקום החדש שלנו, להתנסות ולהתאהב. מוזמנים לפנות אליי בכל נושא ועניין, תמיר.

זכרו! אין לכם מה לחפש בחוץ, יש הכול בחדר הכושר בקיבוץ!

לחברים שלום, בימים אלה ממש, חדר הכושר המחודש חוגג שנתיים של פעילות ספורטיבית, וזה נראה כזמן מתאים לעדכן. כאמור, לפני כשנתיים, אחרי שנים ארוכות במקלט, זכינו לקבל משכן כושר חדש. בשנה הראשונה של הפעילות, עקב העלויות הגבוהות שדרשה ההקמה הראשונית, נאלצנו להשתמש בציוד הישן שעבר מהמקלט. עוד בתחילת הפעילות, קיבלנו החלטה בשיתוף מנהל הקהילה, שחדר הכושר לא יתוקצב ע"י הקהילה, אלא ע"י המתאמנים. זאת מתוך הנכונות של המתאמנים לשלם סכום לא גבוה מידי חודש, בשביל להתאמן בתנאים טובים. מודל הפעילות מוכיח את עצמו, ונכון להיום, ממוצע המתאמנים לחודש עולה על 85 ! לקראת שנת התקציב הקרובה, נפגש עבדכם הנאמן עם קורן, מנהל הקהילה, ובעזרתו סיכמנו על סכום כסף, שיושקע ע"י הקיבוץ ויוחזר במהלך השנה

ענייני השעה א'

מיזם פיתוח '3 המשאלות' ומתחם התיירות - מאמרי דעה

חלומות של אחרים / דרור בקיש (מבוסס על דברים שנאמרו בשיחת הזוטא ב-28/11)

שאם מביאים לחברים משהו לא גמור, עם פרטים לא סגורים, מייד מתעוררת התנגדות. אז בשונה מאסף, אני חושב שאין כל קשר בין תהליך השינוי של הקיבוץ לבין המקרה שלפנינו. תהליך השינוי עסק בשינוי מהותי של אורחות חיינו, בקשת רחבה של תחומים, המהווים את הליבה של חיינו. וגם אז היינו שותפים לכל צעד וצעד בדרך. במקרה של הפרויקט, לא יעלה על הדעת שבמשך שנתיים, ואולי אף יותר, נרקמה מתחת לפני השטח עסקת ענק, בלי לשתף וליידע את הציבור - חברי הקיבוץ, ושהכל הגיע לידיעתנו כחבילה מוגמרת, לאחר שכבר הושקעו בדרך כספים רבים, וכרגע כל שנותר לנו הוא לאשר את החבילה כמו שהיא. אגב, אם המקרה דומה כל-כך לתהליך השינוי, אז למה שלא נצביע גם עליו ברוב מיוחס של 75%?

"לצערי הרב, בשנים האחרונות, כל הפעילויות הכלכליות של הזורע... פונות לכיוונים של נדל"ן. בעשור האחרון לא הוצע ולו מיזם אחד בתחום החקלאות, התעשייה או המסחר... הכיוון ברור - הפכנו להיות מעצמת נדל"ן"

אתחיל דווקא מהסוף - של שיחת הקיבוץ הקודמת. ברצוני להתייחס לשני דברים שאסף בר אמר: 1. בלי להקל ראש במצבו הכלכלי של הקיבוץ כיום, ובניגוד לאמירה שאנו מרבים לשמוע, כי "לקיבוץ אין כסף ואין ברירה - צריך כסף", אסף אמר שהקיבוץ יידע להמשיך להתקיים, ברמה דומה לזו הקיימת היום, גם אם ענפי המשק יישארו בעתיד הקרוב במצבם היום. אז בואו נניח זאת לפנינו - המצב לא טוב, אולי ממש לא טוב, אבל הוא מספיק בסדר בשביל לא לרוץ באופן נמהר, ולקבל החלטות לגבי כניסה לפרויקט עצום, בסדר גודל של הפרויקט המוצע לנו. 2. בדבריו בשיחה הקודמת ציין אסף את העובדה, שהפרויקט המדובר הגיע לידיעת הקיבוץ בשלב כה מאוחר, מכיוון שאנחנו מכירים תהליכים בהזורע ויודעים

שטחי מים. הפרויקטים האלה מהווים, לדעתי, פגיעה אקולוגית קשה בשטחים שלנו. בנוסף, קשה לי עם העובדה, שאנחנו מכניסים לתוך ביתנו חברות זרות, שיהפכו לבעלות זכויות בשטחים שלנו ותהינה גם המרוויחות העיקריות מההכנסות.

את הנכסים הכי שווים וחשובים שלנו אנחנו מציעים בקלות, תמורת כסף, לאנשים זרים, ובכך פוגעים ישירות באיכות חיינו. האורווה והשטח שסביבה הם פניני טבע, שטחים פתוחים וחשובים של הקיבוץ. אל תהיו תמימים ותחשבו שנוכל להמשיך להשתמש במקום כאוות נפשנו, כשבסמוך יתגוררו אנשים זרים. כמו הבריכה, שאנחנו כבר לא ממש אוהבים להגיע אליה בסופי השבוע ובימים נוספים במהלך הקיץ, כך גם דירות ההשכרה, שמכניסות לתוכנו אוכלוסייה זמנית ולא תמיד 'ממוינת' מספיק. והנה, בפרויקט המוצע אנחנו שוב מוותרים על השטח המקסים הזה, שהוא שלנו, לטובת נהנים אחרים.

גם אני, כמו מתנגדים רבים, סבור שצריך לשקם את אתר 'שלוש המשאלות' ולהפוך אותו למקור הכנסה מניב. האפשרויות הן בוודאי רבות ומגוונות, וידוע לי שגם היו בעבר פניות שונות אל הקיבוץ בנושא. פניות שנדחו, הרשו לי להניח, עקב העובדה שהמערכת הייתה 'נעולה' כבר על הפרויקט הנ"ל. למה לא להביא בפנינו מספר

"את הנכסים הכי שווים וחשובים שלנו אנחנו מציעים בקלות, תמורת כסף, לאנשים זרים, ובכך פוגעים ישירות באיכות חיינו. האורווה והשטח שסביבה הם פניני טבע, שטחים פתוחים וחשובים של הקיבוץ."

חלופות לנושא? אני תוהה, מדוע לאחר שנים של הפסד כספי גדול על האתר, הוא עדיין לא נסגר? זאת בלי כל קשר לפרויקט הבא שיקום. ומדוע לא הגיעו לפתחינו הצעות לשיקום המקום לפני - 6, 7, 10 שנים?...

לעצם הפרויקט - בימים בהם חברת We Work מפטרת מאות עובדים, קשה לי להאמין בהצלחה גדולה כל-כך, של פרויקט הדומה בתפיסתו. זאת, בלי להתייחס לקניון, המוצע בקומה התחתונה. קניונים בסביבה דועכים ונסגרים, הכבישים הופכים מהירים ואנחנו נשארים פריפריה. אז איזה יתרון יש לנו, שאין לאחרים באזור הקרוב, שכבר קיימים ומתמודדים עם המציאות הקשה הזו?... מי מבטיח לנו, שמה שמצליח במרכז יכול להצליח גם אצלנו?...

לדעתי, ההיתכנות של הפרויקט להצליח באזור שלנו, היא נמוכה מאוד. אייל, היזם, עמד בשיחה וניסה 'למכור' לנו חזון וחלומות, שהם לא החלומות שלנו. הוא איש שיווק וידוע למכור מדהים, מחבק את המתנגדים, 'מסתחבק'. אותי זה לא מרגש ועליי זה לא עובד. זה נראה יפה, זה

<<<

הנושא של יזמות בתחום התיירות עלה בהזרוע כבר לפני עשור, כשהוצע להקים מלון באותו האזור. גם אם מדובר בשיחת זוטא בלבד שהתקיימה בנושא, הוצג בה המלון עם הדמיות וירידה לפרטים תכנוניים. כבר אז ההתנגדות בקיבוץ הייתה גדולה מאוד. להערכתנו, גם אם התכנית להקמת המלון נגנזה אז מסיבות כלכליות כלשהן, לא היה כל סיכוי שתקבל את תמיכת חברי הקיבוץ. על כן, אין זה סביר כלל, שניגשתם היום שוב לפרויקט, שכולל מתחם תיירותי, הנושק לשטחי הקיבוץ ומתבסס על שילוב כלשהו עם חיינו שלנו, בלי לבקש, בראש ובראשונה, את אישורם העקרוני של חברי הקיבוץ לכניסה לתהליך.

אני רוצה להזכיר, שבשיחה הראשונה, אייל נווה (מנכ"ל 'מיקסר') סיפר בהתלהבות על תוכניתו לאפשר לדיירים את השימוש בשירותי הקיבוץ, כגון - הסעדה, מכבסה וכו'. נושא זה לא הוזכר כלל בשיחה השנייה, אולי עקב ההתנגדות לתוכנית שהתעוררה בשיחה. אם הנהלת

הקיבוץ חשבה, שאין צורך להביא את הנושא לדיון ואישור מקדימים, זה בהחלט מדהים. ואם הם פשוט לא היו מודעים לחשיבות שבכך, זה מעורר שאלות רבות.

לצערי הרב, בשנים האחרונות, כל הפעילויות הכלכליות של הזרוע, כנראה בכפוף לתהליך אסטרטגי והחלטה כלשהי של מועצת המנהלים, פונות לכיוונים של נדל"ן.

בעשור האחרון לא הוצע ולו מיזם אחד בתחום החקלאות, התעשייה או המסחר. זאת בשונה מקיבוצים רבים שהעזו, השקיעו ועשו. הכיוון ברור - הפכנו להיות 'מעצמת נדל"ן', המוותרת על האדמה שלה בקלות בלתי נסבלת.

הצבענו כבר בעד מרלוג ובית אבות, ובקרוב נצביע כנראה גם על מיזם סולרי, המתוכנן לקום על שטחי מאגרי המים ובריכות הדגים. אנחנו מצביעים, אבל אף פעם לא קוראים את השורות הקטנות. הצבענו על מרלוג של 12 מטר גובה, ובלי שעודכנו נוספו לו 6-7 מטר. הבטיחו שהמשאיות יגיעו דרך הכביש של הבסיס, אבל היום אנחנו יודעים שעד להזזת הכביש הראשי (שנים רבות?...) המשאיות אמורות להיכנס דרך הכניסה הראשית של הקיבוץ. אמרו לנו שתנועת המשאיות תתבצע רק בשעות הבוקר המוקדמות (בזמן שהספורטאים שבינינו עוסקים בפעילות גופנית בדיוק בנתיב זה, והם רבים) ואני מתקשה להאמין...

סביר שהמיזם הסולרי יוקם תחילה על שטח קטן יחסית, אבל כמו שרענן אמר, עם הזמן יכסה עוד ועוד

נשמע יפה, אבל אין לי עניין בקהילה חדשה, שתחייה בתוכנו, כפי שהגדיר את חלומו בתחילת דבריו.

ולנושא ההתניה של הקמת המרכז המסחרי בהקמת מתחם המגורים ביער - השימוש במתחם המגורים כמבדל את הפרויקט מגורך בעיני, עקב העובדה שמעט מאוד מהעובדים שאמורים לעבוד במקום ישתמשו גם במגורים - אתם זוכרים? חמישים בלבד! ובכל זאת, קשה לי להאמין שאכן הכוונה היא להסתפק בחמישים יחידות דיור. אם הפרויקט ייכשל, אין לכך חשיבות, והנזק לשני הצדדים ברור. אבל אם הפרויקט יצליח, כמובן שתהיה שאיפה לגדול. להזכירכם, מדובר על אפשרות לעוד חמישים יחידות. וכל זה תמורת 22,500 ש"ח לחודש...

מספרים - בתכניות העסקיות המספרים על הנייר תמיד נראים מדהימים. ברור שהדברים נבדקו לעומקם ובכל זאת, גם כשהקמנו את 'שלוש המשאלות' ואת מכון דגי הקוי, סביר להניח שהמספרים נבדקו לעומקם, אך התוצאה הסופית הייתה רחוקה מאוד מהמקור. כמו במגזר העסקי, כך גם בבניית שיכונים חדשים בקיבוץ, לאורך השנים, ידענו חריגות גדולות מאוד מהתכניות המקוריות. את כל זה אני אומר, כדי שלא נסתנוור מהמספרים, ונהיה סופר זהירים.

אני יכול לומר, שגיליתי צד יפה בוויכוח שנוצר סביב הפרויקט והוא, שדווקא רבים מצעירי הקיבוץ מתנגדים לו ולסכנות שהוא מביא איתו. חלקם נמצאים כאן הערב וידברו, וחלקם צעירים עוד יותר, שרואים את עתידם בקיבוץ, אך עקב גילם עדיין אינם חברים בו. צעירים אשר

תומכים, בכל ליבם, במאבק על איכות חיינו וחייהם בעתיד. לצערי, בשיחה האחרונה היינו עדים לתופעה מטרידה, שבה נציגי מועצת המנהלים, שלעניות דעתי שולטים בנתונים והיו יכולים לענות על שאלות ענייניות שעלו (או שאולי הם לא יודעים?...), העדיפו להתייחס בזלזול ובהתנשאות לסוגיות ולא לספק את התשובות הנדרשות לדיון. הם גם הביעו ביקורת על כך שאנחנו מרשים לעצמנו להתנגד לפרויקט. העובדה שבחרנו אנשים כדי שיובילו אותנו, לא מחייבת אותנו לתמוך בהם בכל מצב. זכותנו, ואף חובתנו, כחברי הקיבוץ, לשאול, להקשות ולהביע הסתייגות, עד שנשתכנע (או שלא...).

כל זאת במטרה לשמור על הבית שלנו. ולאסוף, שהוא גם חבר, אני רוצה להגיד: אני מעריך מאוד את העובדה, שלא התביישת להודות בחלקך באחריות על מצב הקיבוץ היום, ועל היותך חלק מהצוות שקיבל בשנים האחרונות את ההחלטות הכלכליות, שכידוע, לא תמיד היטיבו עם הקיבוץ. חשוב לי לציין, שכל מי שנבחר על-ידי הקיבוץ מקובל עלי, גם אם יש בינינו חילוקי דעות.

לסיכום, אני לא מטיל דופי בהנהלת הקיבוץ, כמו שנשאלתי, ובאנשים שמובילים את הפרויקט. ברור שבתור נבחר ציבור הם חשופים לביקורת, וזה לגיטימי. דעתי אינה נוחה מהדרך בה בחרתם לפעול, דרך שלעיתים הרגישה לי כמו ניסיון למידור הציבור, לשם השגת התוצאה הרצויה. וכמו שאני אומר במקרים רבים - הדרך חשובה לא פחות מהעניין עצמו. ■

"אני לא הייתי מעז, ואני בעצם לא לבד" / אורי חץ

הזה, כפי שהוא, עלינו לשמור עליו ועל משאביו ולבצע שינויים מינימליים באורחות חיינו (כמובן שזהו הפירוש שלי, ואפילו אני לא שלם לחלוטין עם האופן שבו ניסחתי את ההגדרות הנ"ל, אבל לצורך הדיון, זה מדויק מספיק). לפני שאביע דעתי בנושא, אני מרגיש שאני חייב לחברים הסבר על ההצהרה שכתבתי באתר: "גילוי נאות, אני כבר לומד את נושא הזמנות המתוכננת תקופה ארוכה..." - (פורום 'במה פתוחה' 5.11). והרי השתלשלות העניינים... הכל התחיל לפני שנה, כאשר רענן, רכז המשק, נכנס לתפקיד. אני הגעתי לפגישה אצל רענן עם רעיון (לא מקורי) ומשקיע, להקים אתר קמפינג בשטח התיירות של הקיבוץ. רענן אמר לי, שאין לקיבוץ כל אינטרס להיכנס לעסק שכזה כשותף/משקיע, אבל אני מוזמן להציג רעיון זה לציבור, ומבחינת הקיבוץ, תיבדק האפשרות להביא תשתיות לאתר, כדי

<<<

כשחזרתי משיחת הקיבוץ הראשונה, שבה הוצגה לנו תכנית הפיתוח, הייתי נסער עד מאוד. חשבתי לעצמי ש"זהו, נגמר הקיבוץ" והחלטתי לפרסם את הסיכום שכתבתי בשיחה, כיוון שרציתי שכולם יבינו עד כמה נורא הדבר. השתדלתי שלא להביע דעה (את התנגדותי הנחרצת) ועם זאת, ידעתי שזו לא תהיה מילתי האחרונה בנושא.

בהמשך קצת נרגעתי, חשבתי רבות על הדברים, הבנתי שיש שני צדדים למטבע ואף אחד לא רוצה לפרק את הקיבוץ, להיפך. לראייתי, התעצבו שתי מגמות, שבכל אחת מהן טמון הפתרון, לכאורה, להצלת הקיבוץ, אבל הן מציגות גישות שונות לחלוטין לפתרון. גישה אחת טוענת, שכדי להמשיך לחיות במקום הזה כפי שהוא, עלינו למקסם רווחים מהמשאבים הקיימים, גם (ובעיקר) כאלו שלא היו בשימוש עד כה. לעומתה, הגישה השנייה טוענת, שכדי להמשיך לחיות במקום

אלא באמת להגיע לשיחות ולקחת חלק בדיונים, כדי לגבש דעה מושכלת ליום ההחלטה בקלפי.

"ואיפה אני בכל העסק הזה?..."

פה זה מתחיל להיות מעניין. למעשה, לאחר השיחה התקבל הרושם כאילו אני מוביל קו נחרץ של התנגדות לעסקה, אבל כפי שאמרתי בשיחה, אני טוען שהתכנית הזו נרקמת תקופה ארוכה וחייבים לבדוק לעומק מה מציעים לנו (גם על זה כבר כתבתי). אבל דווקא מור פלד, ששאל אותי שאלה כל כך פשוטה, גרם לכל המחשבות שלי להתערער.

"אורי מה כל כך מפריע לך בעסקה?" - השאלה הזו, שהיא פשוטה וראשונית, שלחה אותי לשעות של מחשבות ושיחות עם תמר, עם המשפחה והחברים, ואם לומר את האמת, היום יש לי תשובה ברורה מאוד בנושא. הבעיה היא, שהשאלה הזו היא פשוט לא השאלה הנכונה!

העסקה, שהובאה לדיון, עברה שנתיים של היריון ומעורבים בה אנשי מקצוע רבים. נכון שיש בה הרבה תחומים אפורים וגם כמה שאלות פתוחות בנושאים נוקבים, אבל בגדול, יש פה שותף שמוכן לצאת לדרך. אלא שאותנו לא שאלו את השאלה הבסיסית, והיא - האם אנחנו רוצים שיהיה בית מלון בהזורע בשטח התיירות, כן או לא? רק אחרי שנענה על השאלה הזו, נוכל להתפנות ולדון בטיב העסקה. עד אז, הדיון אינו רלוונטי ואסביר למה:

- אם ענית לא, הרי שלא יייל נווה ולחלום שלו אין למעשה מקום בקיבוץ.
- אם ענית כן, הרי שבעסקה המוצעת אנחנו מרוויחים פעמיים. גם בונים בית מלון בקיבוץ וגם, על הדרך, מטפלים ב'שלוש המשאלות' (הדברים כתובים בסדר הזה באופן מכוון, כי ברור לי לגמרי שזו ה'בונונה') ולכן, אם הקלפי מחליט שהולכים על בית מלון, אז שווה לבדוק מה אייל מציע.

ופה מגיעים לחלק שלי בכל העסק הזה, אבל הבעיה שכבר סיפרתי לכם על כך, שכל הידע שצברתי בנושא העסקה, היה כי מלכתחילה הגעתי לרענן לקדם יוזמה שלי, ובמקרה נודע לי על העסקה הנרקמת. לכן תשובתי היא, שאני לא מתנגד נחרץ לתיירות בקיבוץ, אני לא בטוח שאני רוצה בית מלון במתכונת שמציעים לנו,

לאפשר פעילות כזו (אם היא תאושר ע"י הקיבוץ). אבל, כך נאמר לי, "כבר מתקיים דיון על השטח ויש יזם שמעוניין להשקיע בשטח בפרויקט גדול מאוד, שכולל גם את 'שלוש המשאלות', אז אל תתפטר עדיין מהעבודה שלך...".

בהמשך, כל ניסיון לקבל מידע על המחיר שיהיה עלי לשלם לדונם ו/או מתי אוכל, אם בכלל, לקדם את הרעיון, קיבל את התשובה ש"עוד מעט הכל יפורסם ונוכל לראות מה קורה עם הרעיון שלך". מעולם לא קיבלתי תשובה, אפילו בשיחה המשקית שהתקיימה בפברואר, בה רענן דיבר בשתי מילים על 'חוצות הזורע' ו'תאגיד יער הזורע', לא קיבלתי שום תשובה בנושא, בטענה שהדברים יתפרסמו כשהיה צורך לפרסם אותם.

כשהחלו להגיע לאוזני פרטים (שמועות) על העסקה ועל אופייה, חשבתי שביום שבו ניחשף (החברים) באופן רשמי למידע, יעמוד לרשותנו פרק זמן מוגבל להציג דעות כנגד העסקה (את החיזוק לכך קיבלתי עם פרסום לוחות הזמנים שנקבעו להצגת התכנית: שיחת זוטא - 5.11, שיחת קיבוץ והצבעה על העסקה - 12.11). ולכן, לפני מספר חודשים, התחלתי לאסוף מידע מקצועי וחומרים על הנושאים השונים, שעליהם חולשת העסקה - שטחי מסחר ופעילות מסחרית, טרנד 'חללי עבודה משותפים', תיירות/שותפות בקיבוצים אחרים וכיוצא בזה, כי באמת חשבתי לעצמי (כמובן שאפילו מביך אותי לכתוב את זה) שאהיה היחיד בקיבוץ, שיקום ויביע התנגדות, ולכן עלי להיות מוכן לכך!

בשיחת הקיבוץ, שהתקיימה ב-5.11 (שיחת זוטא), בה הוצגה התכנית לחברים, הודעתי שגם אני מבקש לעשות מצגת של שעתיים כדי להציג את דעתי. בדיעבד, עליתי לדבר כדי 'להרוויח זמן', רציתי לוודא שהדיון ימשיך להתקיים ולחברים יהיה מספיק זמן לדון בפרטי התכנית, כי כאמור, בשבוע לאחר מכן הייתה אמורה להתקיים ההצבעה (שנדחתה בהמשך) וחששתי שאנשים יצביעו בלי להבין את תוכן העסקה. בנקודה הזו אני חייב לציין לטובה את כל העוסקים בדבר, שאמרו כי "יתקיימו כמה שיחות שצריך, עד שנגיע להחלטה" (נראה לי שזה כבר קשור לעובדה, שלמרות שהייתי בעשרות שיחות קיבוץ, אני עדיין לא מבין איך הדברים פה מתנהלים...). יש לציין, שעכשיו אני כבר מבין שאין צורך במצגת של שעתיים,

"הסיכון הראשון הוא חוסר המוכנות של הקיבוץ לעסקה. הדבר בא לידי ביטוי בכל הגורמים שכלל לא נבדקו, כמו דרישות כיבוי אש, תשתיות... גורם הסיכון השני מתבסס על העובדה שמציקה לי ביותר, שאין חבר קיבוץ אחד שמוכיל את המיזם האדיר הזה (שעולה לנו חמישים מיליון שקל!) ואומר לי "אורי, אל תדאג, זה יצליח כי אני עומד בראש הפרויקט וזה החלום שלי"

אציין, שמור סבור, כי ניתן למסגר ולפתור את הסיכונים האלו, ואפשר גם לשפר את העסקה ולהפכה לכדאית. למעשה, מכיוון שהסיכונים הנ"ל קשורים ותלויים אחד בשני, חשוב שנפנים, שמספיק שאחד מהם יתממש וכל העסקה תקרוס. כלומר, הקיבוץ עלול להישאר בלי כלום ובלי יכולת לשקם את העסקה.

על שלושת הסיכונים הנ"ל, אני מוסיף שני סיכונים מרכזיים נוספים, שאני מסיק מהשיחות האחרונות. הסיכון הראשון הוא חוסר המוכנות של הקיבוץ לעסקה. הדבר בא לידי ביטוי בכל הגורמים שכלל לא נבדקו, כמו דרישות כיבוי אש, תשתיות תקשורת, חשמל ומים, כבישים ונקודות נוספות, שלפי דעתי יורידו פלאים את התשואה המובטחת של 13.6% - כלומר, יעלו לקיבוץ הרבה יותר מההערכות שהוצגו עד כה. גורם הסיכון השני מתבסס על העובדה שמציקה לי ביותר, שאין חבר קיבוץ אחד שמוביל את המיזם האדיר הזה (שעולה לנו חמישים מיליון שקל!) ואומר לי "אורי, אל תדאג, זה יצליח כי אני עומד בראש הפרויקט וזה החלום שלי!" ■

אבל היה לי חלום לפתוח אתר קמפינג בשטח התיירות מעל האורווה, שבפועל זה גם סוג של מלון, וגם ה'מלון' שלי רוצה למכור לדייריו בדיוק את אותם דברים שאייל נווה רואה בקיבוץ שלנו. נכון שכעת זה 'מבאס', שמגיע מישהו חיצוני ומציע להשקיע 20 מיליון ש... אז אני די נדחק ל'תחתית הפירמידה', אבל אלו הם החיים.

עם זאת, אני לא מאמין בעסקה שאייל רוצה 'למכור' לנו. אני לא ארחיב יותר מדי בנושא במאמר זה, רק אציין שגם במערכת השיקולים שלי, אני מתבסס על הסיכום של מור פלד (בסוף אצטרך לשלם לו תמלוגים) מהשיחה שהתקיימה ב-28.11.19, ובה, למעשה, מוצגים שלושה סיכונים עיקריים:

- הצלחת (או אי הצלחת) המתחם המסחרי והרווח של הקיבוץ מכך
- ההצלחה של חברת 'מיקסר' - מה יקרה אם החברה תקרוס?
- הסיכון החברתי - הכנסת קהילה בסדר גודל של 100 איש לקיבוץ

הרהורים בעקבות שיחת הקיבוץ / חן מענית

מקודמים בהזרוע - בית האבות, המרלוג' והפרויקטים הסולאריים - עונים למטרות שהוגדרו בסיומו של אותו תהליך. אני גם מאמין, שאילו מובילי המיזם והמו"מ, מטעם הזרוע, היו מציגים אותם לציבור מלכתחילה, ולא משאירים את הבמה רק ל'חבֵּרָה' של 'מיקסר', זה היה מגביר את אמון הציבור בפרויקט ואת התחושה שהוא גם שלנו. אבל אלו כבר מים מתחת לגשר...

הקושי המשמעותי בעסקה היה ונותר, לטעמי, עצם ההתניה של הקמת הפרויקט במתחם '3 המשאלות', בכך שיוקם מלון/בית הארחה באורווה. אני לא חושב שיש מישהו, שמתנגד נחרצות למיזם המוצע 'למטה', במתחם '3 המשאלות'. אבל גם אם נתעלם מהסיכונים, נהיה אופטימיים ונניח שהעסקה הכוללת תביא לנו, לאורך שנים, תשואה יפה מאוד של 13%, התהיות לגבי המלון באורווה נותרות.

בסופו של דבר, השאלה כאן בעיקר קהילתית-חברתית - האם אנחנו מוכנים להקים על הקרקע שלנו, במיקום כל כך יפה, מיזם תיירות שאנחנו לא שותפים בו, שלא תהיה לנו שליטה על האופן שבו הוא יראה וינוהל, ושעלול לשנות את פני הקיבוץ? בעניין הזה שווה, בעיניי, להתמקד בהמשך הדיונים. ■

יצאתי מהשיחה האחרונה, על הפרויקט הנדל"ני, ברגשות מעורבים. אני חושב, שהמעורבות החברתית הגדולה בתהליך, היא דבר חשוב ומבורך וכי בשיחה הועלו נושאים חשובים. למשל, הפרצות בסעיפי ההסכם שמור דיבר עליהן, החשיבות לשמור על הסביבה ועל השטחים שלנו, שדרור וראול דיברו עליה כל כך יפה, הנושא הכלכלי שמיכל התייחסה אליו, וכל

נושא תכנון ועלויות כיבוי האש, שרן הציג בהרחבה והאיר את עינינו. רוב הביקורת שנאמרה הייתה ראויה וחשובה. ובכלל, בעיניי, שיח פתוח ושקוף וביקורת עניינית על מהלכים ותהליכים, הם דבר חשוב מעין כמוהו, בעיקר בחברה קטנה כמו שלנו, שבה זה קשה לפעמים.

אבל נאמרו, או נרמזו, בשיחה גם דברים, שמוטב היה שלא היו נאמרים או נרמזים. אין מקום להטלת דופי ביושרה של האנשים שקידמו מטעמנו את המיזם. אני בטוח במיליון

אחוז שאלון, ומי שהוביל איתו את התהליך, עשו את זה מתוך רצון להביא את העסקה הכי טובה עבור כולנו, במציאות שהיא לא פשוטה. כפי שגם אמרתי בשיחה, הייתי שותף לתהליך אסטרטגי, שהוביל אלון לפני כמה שנים, ואני יכול להעיד שהמיזמים העסקיים, שכרגע

"הקושי המשמעותי בעסקה היה ונותר, לטעמי, עצם ההתניה של הקמת הפרויקט במתחם '3 המשאלות', בכך שיוקם מלון/בית הארחה באורווה... גם אם נתעלם מהסיכונים, נהיה אופטימיים ונניח שהעסקה הכוללת תביא לנו, לאורך שנים, תשואה יפה מאוד של 13%, התהיות לגבי המלון באורווה נותרות."

לעצור ולשקול מחדש / שחף דור

חריגות בעלויות הבנייה, כל אלו ועוד בוודאי ישפיעו על תשואה זו.

אני חושב היום על הדרך הקשה בה עברו המייסדים, שהגיעו מארצות האם שלהם, לעמק הזה. הם הקימו כאן, מכלום, על האדמות האלו, את הזורע. לצערי, לפי קלות הדעת שבה אנחנו מוכרים את אדמותינו, יש לי תחושה ששכחנו את הדרך הזאת. כאשר חוזרים ואומרים לנו לא לדאוג, שאי אפשר לגעת לנו בבתים ובפנסיות, גם אם תכשל העסקה, בעיניי זו טעות. שכן, שטח האורווה, כמו גם הקיבוץ כולו, הם חלק מהבית שלנו, והאדמות הן קרן הפנסיה של כולנו. אדמות אלו הן החוזקה הכלכלית והחברתית שלנו, הן השורש שלנו! אני חושב שאסור, בשום פנים ואופן, למכור אותן, לאף אחד.

לסיכום, אני בטוח שיש רצון לכולם, שיהיה כאן טוב. ואכן, מקורות הכנסה נוספים הם חשובים מאוד, אבל לא בכל מחיר. למרות הטענות שעלו בשיחה האחרונה, אני חושב שחברי הקיבוץ מאמינים ותומכים במנהלים, שמובילים אותנו, ונותנים להם גיבוי מלא. לראייה, כל עסקה שהובאה לקיבוץ בשנים האחרונות, עברה ברב גדול. יחד עם זאת, עם הדרישה לתמיכת הציבור, באה גם האחריות כלפיו. אני מאמין מאוד בביקורת, לרוב היא בונה, מחזקת ומהווה הוכחה לכך שאנחנו חברה מעורבת ובריאה.

לאור ההתנגדויות שעלו בשיחות הקיבוץ בנוגע לעסקה זו, אני חושב שבפרויקט הזה רב הנסתר על הגלוי. ישנן עלויות נוספות, שכנראה לא הובאו בחשבון, כמו גם ההיבטים החברתיים. לדעתי, מועצת המנהלים צריכה לגלות אחריות, לעצור ולשקול מחדש את עסקת 'שלוש המשאלות' והמלון. אני מאמין ויודע, שישנן דרכים נוספות לעשייה גם בתחום החקלאות החדשנית, גם בתחומי התעשייה ובוודאי שגם בתחום הנדל"ן. שווה להמשיך לחפש, עד שנמצא את מה שהכי מתאים לנו, לא מתוך לחץ ולא מתוך חולשה ופחד. ■

תודה לכל הכותבים, אלו התומכים ואלו המתנגדים למיזם, בגיליון זה ובגיליון הקודם.

שלום חברים יקרים, לאחר שיחות הקיבוץ האחרונות, אני רוצה להביע את דעתי לגבי הפרויקט מכמה זוויות. ככל שאני מתעמק בפרטים ובדברים שנאמרו ע"י החברים, כמו גם ע"י דיאנה (יו"ר מוע"מ) ורענן (רכז המשק), אני מבין כי ישנם המון פרמטרים שלא נלקחו בחשבון, ושווה לשוב ולחשוב מחדש, האם באמת העסקה כדאית לנו. אשמח אם מועצת המנהלים תתעמק שוב בפרטים ובמספרים.

בפן החברתי, קשה לי להבין, כיצד אנחנו מכניסים

לתוך הקהילה שלנו אנשים, שאין לנו שום דרך לדעת מי הם? מהיכן הגיעו? מה הרקע החברתי שלהם? ובלי שיש לנו יכולת להשפיע על זהות השוכרים. נכון הדבר, שכבר היום ישנם בהזורע שוכרים רבים, אולם השליטה על כך היא בידינו. אנו נותנים אמון מלא ביזם, שההיכרות שלנו איתו היא קצרה ואין הוא מתחייב כלפינו לדבר, מלבד דמי שכירות זעומים, ללא כל ערבויות כספיות כלפינו. אותי זה מאוד מטריד.

החיים שלנו בוודאי ישתנו. לא נוכל להגיע לאורווה, כפי שנהגנו עד כה, הילדים לא יוכלו לקיים חבורות פסח בחופשה, השימוש בגן האירועים יצריך התחשבות בדיירים החדשים, וכך גם השימוש במתקנים שלנו, בהם מגרשי הכדורסל והכדורגל, חדר האוכל והבריכה (שכבר עמוסה).

כל זאת בעלות נמוכה מכפי שצריך לדרוש, בעד כל הטוב הזה. בנוסף על כך, התנועה בכבישי הקיבוץ תגבר, והיציאה לכביש הראשי תהפוך, בוודאי, לבלתי אפשריות ומסוכנת עוד יותר. קיימות בעיות רבות נוספות, בהיבט החברתי, שקצרה היריעה מלתאר ולהכיל.

בפן העסקי, מדובר על עסקאות שבהן אנחנו מוכרים את אדמותינו. נאמר בשיחה שזו "עסקה שאנחנו יכולים לחיות איתה". אותי זה לא מספק. אני מחפש עסקה שאנחנו רוצים לחיות איתה!

מדברים איתנו על תשואה מצוינת של 13.5%. אולם, לא כל עלויות הפרויקט ידועות לנו עדיין, לדוגמה: כיבוי אש, תשתיות, ערבויות נוספות שאולי נצטרך להעמיד,

יותר מאלף מילים

בחודשי הסתיו ובאביב חולפות בשמי העמק והארץ כולה, רבבות ציפורים נודדות, והופכות אותנו למעצמת צפרות עולמית. עודד כהן, שאת צילומיו המרהיבים רובנו מכירים, מצלם ציפורים מזה כעשור, בכל עונות השנה. משכימי הקום שבינינו, יוכלו אולי לפגוש אותו, חמוש במצלמה, בדרכו 'לצוד' (בעדשה בלבד) את ציפורי העמק. בריאיון שלפניכם, עודד מספר, בין השאר, למה דווקא צילום, למה דווקא ציפורים וכיצד התחביב משתלב בחייו. / אילת ראטס

הייתה לי עין חדה, וכל תנועה בסביבה הקרובה נקלטת ומתורגמת לאיך ומה ניתן לצלם.

למה דווקא ציפורים?

יש לכך מספר סיבות: קודם כל בזכות הסביבה בה אנו חיים ומיקום בריכות הדגים והעמק שלנו; בגלל התנועה והצבעים של מגוון הציפורים; בשל עונות השנה, שמביאות כל פעם משהו חדש ומרגש; עקב הזמינות של הצילום - קל לי לשלב זאת בסדר היום העמוס, בדרך כלל, ובסופי שבוע. כמו כן, אני מצלם הרבה פרפרים, ושוב, התנועה המיוחדת שלהם 'עושה לי את זה'.

אילו ציפורים אתה אוהב במיוחד לצלם ולמה?

אני מאוד אוהב ונהנה לצלם ציפורי טרף. התנועה, הגודל, הפרטים הקטנים שרואים רק דרך העדשה, ההישרדות בטבע שמביאה תמונות מיוחדות.

האם אתה מגדיר את עצמך כ'צפר', כזה שאורב לציפור נדירה ומוכן לעשות הרבה כדי 'לצוד' אותה במצלמה שלו?

בשלב זה בחיי, אני לא משקיע שעות רבות במסתורים,

ספר לנו קצת על עצמך

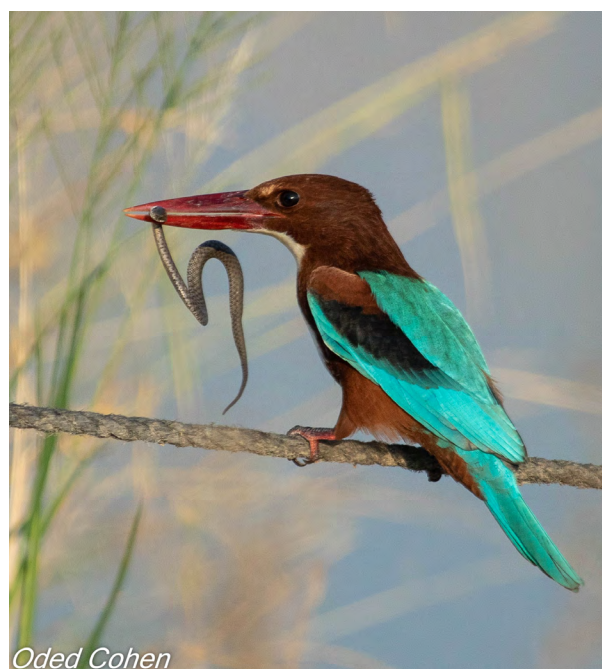
אני נמצא בזוגיות ממוסדת עם יעל כרמי (נשואים אזרחיים) ויש לנו במשותף 6 ילדים גדולים, שמפוזרים על פני ישראל. עובד בשיווק המדגה (סבב שני) כבר 8 שנים, מאוד אוהב את התחום וממשיך ליזום במסגרת הענף. אני מאמין גדול בשותפויות ופועל להשיגן.

מתי התחלת לצלם ומה הוביל אותך לשם?

חיידק הצילום התחיל אצלי לפני כעשור, כשבתחילה הכיוון היה צילום דוממים, בעיקר במדבר, ולאט לאט, עם שדרוג הציוד, הגיע הרצון לחפש ייחודיות נוספת. בצילום, כידוע, נדרשים סבלנות, רוגע, עין חדה והבנה את האובייקט המצולם. חווית השקט, כשאתה נמצא בטבע, בין אם זה ברכב או במסתור, היא חוויה נפלאה, ואם הצלחת ויש לך גם 'תפיסה' טובה, אזי החוויה מושלמת.

איפה למדת לצלם?

למדתי בעיקר מהניסיון רב השנים, בכל המצבים. אני לא מגדיר עצמי כמקצוען, אך כפי שתיארתי, חלק מהנתונים מעניקים לי יתרון גדול. מאז ומתמיד

Oded Cohen

Oded Cohen

ולא נוסע מרחקים גדולים כדי לתפוס בעדשה איזו ציפור נדירה, אך אני מאמין כי לקראת הפנסיה אשקיע בזה יותר.

איפה אתה מצלם בדרך כלל - מהם האתרים המועדפים עליך?

כפי שציינתי, עמק יזרעאל בכלל, והבריכות שלנו בפרט. יש עונות בשנה, בהן אני נוסע לאזור החוף בגבעת אולגה, לצלם את השרקרקים, וליישובי חבל תענך, שם אפשר למצוא ציפורים מיוחדות, כמו ינשוף עצים ושדמיות.

מהו תהליך העבודה שלך ואיך אתה ניגש לצילום?

אחד הדברים המרגשים בצילום ציפורים, זאת השדאות הקשורה בכך. ככל שאתה קרוב יותר לציפור, כך התמונה תהיה יותר חדה ומדויקת. חלק בלתי נפרד מהצילום זה להתקרב לאובייקט, בדרכים שונות, ולהימנע מתנועות מיותרות בטווחים הקצרים. בכל גישה לציפור, יש לחשב את קרני השמש, הרוח, האדים העולים מהקרקע וכו', וכל זאת כדי לקבל את הנדרש - צילום מוצלח. מכאן, ששעות הצילום הטובות ביותר, הינן שעות הבוקר המוקדמות.

איפה הצגת את העבודות שלך עד היום?

עד כה היו לי 3 תערוכות בהזרע, ובעוד כמה אירועים ציבוריים. למרות ששלחתי מספר תמונות לתחרות, עדיין לא זכיתי במקומות ראשונים, אך היד עוד נטויה.

האם יש לך תחביבים נוספים חוץ מצילום?

תחום השיוק דורש גמישות מרבית בשעות העבודה, כי אנו משווקים למדינות שונות, בהן שעות העבודה שונות

מישראל. מכאן, שהתחביבים שלי משתלבים בסדר היום הגמיש הנ"ל.

רכיבה על אופניים היא תחביב משמעותי עבורי. אני משלב גם רכיבות כביש וגם רכיבות שטח, ומשתדל להגיע ל-10 שעות רכיבה שבועיות. כמו כן, אני משלב גם ריצה בטבע, מתוך הרצון לחוות את השקט והיופי, להיות לבד עם הטבע בשעות שונות ובנופים שונים. השעות המועדפות עלי הן שעות הבוקר המוקדמות. בנוסף על תחביבי הצילום והספורט, בשנתיים האחרונות אני נמצא בתהליך המימוש העצמי שלי בתחום הנגרות העדינה והשימושית. מעבר לזה, כפי שניתן לראות, אני מבלה ימים מלאים עם זוגתי בשדרוג הבית הקט שלנו, כמו גם בתחביבים השונים, בהתאמה לזמן ולמקום.

ואם כבר הזכרת את זוגתך, איך היא משתלבת בתחום צילום הציפורים?

למרבה הפלא, דווקא יש נקודות השקה בין צילום לכתיבה ספרותית, הנה אנקדוטה קטנה: על הינשוף הקטן ביותר בארצנו, 'שעיר', קראתי לראשונה בספרו של מאיר שלו 'גינת בר'. כשהשעיר הופיע בקיבוץ, הוא גרם להתרגשות גדולה וגם הביא לכאן צפרים וצלמי ציפורים מכל הארץ. כמובן שגם אני התרגשתי וצילמתי את השעיר. באחד הימים נסענו, יעל ואני, להרצאה של מאיר שלו על ספרו. ניגשנו אליו, והראנו לו את אחת התמונות שצילמתי. הוא התפעל מאד, ביקש שנשלח לו כמה תמונות וכך עשיתי. מאז, יש לנו את הדוא"ל הפרטי של מאיר שלו...

תודה רבה לעודד על הריאיון ועל הצילומים שובי העין. ■

*צילומים: עודד כהן

Oded Cohen

Oded Cohen

Oded Cohen

זיהום מול האח / פורום אוויר נקי (סמדר בראון, אורי גבאי, רעי שרגאי וביאטריס שתיל)

קמיני עץ לחימום הבית הופכים בשנים האחרונות לנפוצים בישראל. הם אמנם מעניקים לסלון אווירה אירופית כפרית, אך הם עלולים לגרום לחפגעים בריאותיים קשים.

לפני שנתחיל

ישנם נתונים רבים על סוגים שונים של קמיני עצים. חלקם פתוחים וכוללים אש גלויה וחלקם חדשניים וסגורים (מזהמים משמעותית פחות). על מנת להסיר כל ספק, לגבי זיהום הקמינים, כל הנתונים המוצגים כאן, מתייחסים לקמיני העצים החדשניים ביותר שנמכרים בארץ, העומדים בתקנים ושורפים עץ איכותי ויבש. אם העץ הנשרף רטוב, אפשר לשלש את נתוני הזיהום, המוצגים במסמך זה. בנוסף, על כל מחקר עולות טענות מימון. נאמרים משפטים כגון: "תן לי מחקר ואתן לך מחקר שמראה הפוך". זה אולי נכון בתחומים בהם ישנן תעשיות גדולות, כגון תעשיית המזון והתרופות, אולם זה לא נכון במקרה של קמיני עצים. אין תעשייה גדולה שמממנת מחקרים לכאן או לכאן. כל המחקרים נובעים מגורמים במערכות הרפואיות. במקרה זה, אין מחקרים המראים הפוך. כולם מסכימים פה אחד.

להגיע להבנה מלאה, של השפעת שריפת העץ בקמין על מספר החלקיקים הללו באוויר, ראוי ליצור סקאלה, שעל בסיסה יהיה ניתן להשוות את פליטת הקמין.

רמת חלקיקים נ"ע של $7.3 \mu\text{g}/\text{m}^3$ מקושרת לעלייה של 9% במחלות לב ועלייה של 4% בשיעור המוות הכללי. רמת חלקיקים נ"ע של $25 \mu\text{g}/\text{m}^3$ היא שוות ערך לעישון שלוש סיגריות ליום.

כאשר ריכוז החלקיקים הנ"ע באוויר עולה על $25 \mu\text{g}/\text{m}^3$ - זיהום האוויר נחשב חמור. חזאי מזג האוויר מזהיר מבוגרים וחולי אסטמה, כי עליהם להישאר בביתם עד שוך הזיהום. רמת זיהום כזו מתרחשת באופן טבעי בישראל במשך כמה ימים בשנה. זיהום האוויר שנמדד בתחנת הניטור של כביש 4, באמצע צומת כביש 4 ו-5 (אחד הצמתים העמוסים בארץ) הוא כ- $25 \mu\text{g}/\text{m}^3$ חלקיקים נ"ע, בכל רגע נתון. זהו אומנם זיהום אוויר חמור, אולם צומת אינו אזור מגורים, ואילו העוברים בה נחשפים לזיהום לדקות ספורות בלבד - זמן חשיפה נמוך.

ומהן רמות החלקיקים הנשימים העדינים, הנמדדות בתוך הבית?

- רמת חלקיקים של $276 \mu\text{g}/\text{m}^3$ בסלון בית בו מוצב קמין.
- רמת חלקיקים של $201 \mu\text{g}/\text{m}^3$ במטבח - בנקודה הרחוקה מהקמין.
- רמת חלקיקים של $94 \mu\text{g}/\text{m}^3$ במרפסת הבית (שווה ערך לביתם של השכנים).

לסיכום, חומר למחשבה:

הנזק משריפת עץ בקמין הוא חמור. עיקר הסובלים הם הילדים והנכדים הנמצאים בבית בו דולק קמין. לצערנו, בארץ אין פתרונות טכניים להפחתה של פליטת חלקיקים זעירים.

ונזכיר שוב, שכל הנתונים המוצגים כאן מתייחסים לקמיני העץ החדשניים ביותר שנמכרים בארץ, העומדים בתקנים ושורפים עץ איכותי ויבש.

המידע המופיע במאמר זה עובד מדף הפייסבוק של ['בני ארובה - סובלים מקמין עצים'](#)

■ ומאמר באתר של ה'אגודה למלחמה בסרטן'

* $\mu\text{g}/\text{m}^3$ - מיקרוגרם למטר מעוקב.

רעילות העשן של הקמין

רעילות העשן מהקמין כוללת שני סוגי מזהמים: רעלנים וחלקיקים נשימים עדינים.

- **הרעלנים** הם החומרים המסוכנים הנפלטת מהעץ בעת בערה. ישנם כ-16 סוגי חומרים הנפלטת מהקמין ומוכרים כמסרטנים. (נרחיב על כך בפעם הבאה)
- **חלקיקים נשימים עדינים** אינם רעילים בהכרח, אלא מזיקים רק מכוח גודלם הקטן. הם נכנסים בקלות דרך הריאות, ישירות לזרם הדם, וגורמים נזק רב בגוף. אלו חלקיקים קטנים מאוד - פחות מ-2.5 מיקרון.

חלקיקים נשימים עדינים (נ"ע)

חלקיקים נשימים אלו הם הגורם המשפיע ביותר על זיהום האוויר בכל העולם. אלו הם החלקיקים המזיקים ביותר, וקשה מאוד להימנע מהם או להסתגר מפניהם. מדובר בחלקיקים קטנים כל כך, פחות מ-2.5 מיקרון בגודלם, כאמור, שלוקח להם כמעט שבועיים להתנדף מהאוויר, עקב רגישות נמוכה לרוח או כוח הכבידה. החלקיקים הללו נכנסים דרך החריצים בחלונות ובין התריסים, כשהם סגורים. בבית סגור (ללא חלונות פתוחים) נמדד ערך של כ-40% מריכוז החלקיקים הנשימים שנמצא באוויר מחוץ לבית. את החלקיקים הללו לא מריחים באוויר. על מנת

משחקים של פעם

בשבוע שעבר נפתחה בספריית מת"ן תערוכה חדשה - 'משחקים של פעם'. להלן מובאים דבריה של יעל כרמי, מערב פתיחת התערוכה.

לפני כמה חודשים, זרקה לי דורית יערי רעיון, להקים תערוכה של משחקים וצעצועים של פעם, בספרייה שלנו, כאן בקיבוץ. נו, אני רק תנו לי רעיון, והוא כבר ייצא לפועל.

היום, נפתחת אצלנו אחת התערוכות המרגשות והיפות - 'משחקים של פעם'. בשבועות האחרונים, נכנסו חברים לספרייה והביאו משחקים וצעצועים, שבנו עבורם הוריהם, החל משנות ה-40. בזהירות הוציאו מהשקיות משחקים וצעצועים, מביאים איתם את ילדותם. בית בובות, מיטת בובות, בובות שנתפרו על ידי אימהות וסבתות, הוקי עץ שנבנה בשנות ה-60 אצל רחמים, המורה לנגרות. מוסך שבנה אב לילדיו. משאית עץ יפהפייה שפעם ישב בה ילד, שהיום הוא בעצמו אב לילדים. שקיות בד רקומות, שמיכת צמר, לוח שחמט יפהפה ועוד.

'את המזוודה הזו הביאה לי אימא שלי, כשחזרה משליחות הקיבוץ לאנגליה, כדי להביא חלק לטרקטור פרגוסון', סיפרה לי דורית, ובתוך מזוודת העור החומה, הקטנה, שנשמרה להפליא, מלתחה שלמה של בגדי בובות שאימה תפרה. סינר תכול תואם לדורית ולבובתה. הסינר נקשר בהצלבה מאחור ונסגר בכפתור אדום. 'כמה שאני אהבתי את הכפתור הזה, לכולם היו כפתורים בצבע חום או שחור, ורק לי היה כפתור אדום'. כדי להפוך את פתיחת התערוכה לאירוע, הזמנתי לכאן הערב, את גיל פנטו, שהוא הבעלים והמנהל של מוזאון פרטי לנוסטלגיה מקומית. המוזאון המספר את סיפורה של תוצרת הארץ של פעם, ולוקח אותנו למסע קסום ומרגש אל ישראל של שנות ה-40-70, אל המוצרים שמצאנו בחנויות השונות, מכולת, פרפומריה, ילדים, משחקים, אופנה ועוד.

במוזאון, אוסף עשיר של פריטים מאותה תקופה, שנאספו באהבה במשך שנים רבות. ביניהם ניתן למצוא כרזות ישנות, פרסומות, שלטי חנויות, מוצרים ואריזות, לצד פריטים תעשייתיים, שנמצאו בבתי מרקחת ובמפעלי תעשייה, שחדלו לפעול.

כשתגיעו למוזאון של גיל, אני ממליצה לכם מאוד לבקר בשירותים... עולם שלם של סבונים, כלי ניקוי, משחות וקצף גילוח, ממש כמו באמבטיות ובשירותים של פעם. יום שלם אפשר לבלות רק בחדר הקטן הזה. ביקרנו, צוות הספרייה, בשנה שעברה במוזאון של גיל, והיה לי ברור שזו תחילתה של ידידות נפלאה. כל

מי שמבקר במקום, מוצא זיכרון מבית אימא, סבתא או מילדותו שלו. המשחקים והצעצועים המוצגים בתערוכה אינם סתם חפצים. כשמתבוננים בהם או משחקים, בזהירות, אפשר לשמוע איך מאחורי כל אחד מהם מסתתר סיפור, חיה משפחה, מטבח שאכלו בו, סלון שישבו על ספותיו, שעות אחר הצהריים בהן הגיעו הילדים לכמה שעות לבית ההורים, לפני שחזרו לבית הילדים.

את השיר הנפלא הזה, של יהודה עמיחי, בו בחרתי ללוות את התערוכה, הקראתי בסוף אותו הביקור, והוא כאילו נכתב על כל האנשים הנוסטלגיים, המתגעגעים ל'פעם' והופכים בעצמם שליחים, הרצים הלך ושוב אל ילדותינו:

יְכַל הַזְמַן רָצִים שְׁלִיחִים הֶלֶךְ וְשׁוּב אֶל יְלֻדוֹתַי
כְּדִי לְהַבִּיא מִשָּׁם דְּבָרִים שֶׁהִשְׁאֲרֵתִי אוֹתָם אוֹ שְׂכַחְתִּי,
כְּמוֹ מִבֵּית שְׁעוֹמֵד לְהִהָרֵס,
אוֹ כְּמוֹ רוֹבֵינְזוֹן קְרֹאזׁ מִן הָאֲנִיָּה הַשׁוֹקֶעֶת לְאֵט
אֶל הָאֵי, כִּךָּ אֲנִי מוֹצִיא מִיְלֻדוֹתַי
דְּבָרִים וְזְכָרוֹנוֹת לְהִמְשֵׁךְ תִּי.

יהודה עמיחי, מתוך ספרו "פתוח סגור פתוח" בהוצאת 'שוקן'

בית בובות, חנן נגרי.

אופני חנטריש

*צילומים: עודד כהן

התערוכה תוצג עד סוף דצמבר. אנו מתכננות, במהלך דצמבר, לפתוח גם בשבת אחת או שתיים, כדי שאורחים וקרובים מחוץ לקיבוץ יוכלו להגיע.

בשבוע הבא, אמורה להתפרסם כתבה על התערוכה בעיתון 'ידיעות הקיבוץ'.

אני מאחלת לכולנו ערב מהנה וחודש מלא בנוסטלגיה ובמשחקי ילדות.

בית בובות, נעמי שחם.

קטע 20 בוחש משני צדדיו של כביש 1 העולה לירושלים, החל **ממצפה מודיעין ועד נווה שלום**, והשביליסטים (שני שפיירים, ערן ואיתמר, יוסי שמע, לורן, גיל, אלי קטן, אילן ברקוביץ' מתל-אביב והח"מ) מתקשים קצת להבין, מדוע סופח הקטע הזה ל'שביל ישראל'.? התשובה פשוטה: השביל מתחיל בדרום ונגמר באילת, ומי שמחליט לחרוש את כל ארץ ישראל, נקלע פה ושם לקטעים פחות מעניינים. הקילומטרים הראשונים, דרומית לנקודת ההתחלה **במצפה מודיעין**, דווקא יפים, בזכות משטחי הרקפות הפורחות ביער בן שמן. או אז מגיעים **לחורבת רגב**, ישוב עתיק מתקופה לא ברורה, על שם אישיות לא ידועה ('לוגגל'). על כוסית קפה שחור משובח של גיל, בתום דיון קצר הוחלט, שחירבת רגב קרויה על שם שרת התרבות של ארץ ישראל, מתקופת ביבי הראשון... הדבר המעניין ביותר בחורבת רגב אינן העתיקות (שטרם נחפרו), אלא רוכב שהצטרף אלינו לקפה עם אופני הרים מהודרים, אותם רכש, כך סיפר, תמורת 35,000 ₪ (לא ביום שישי השחור). לא מעט קילומטרים נוספים, שכוללים שני מעברים מתחת כביש 1, מביאים אותנו אל **קיבוץ שעלבים**. ההפתעה כאן היא שלקיבוץ הדתי בן ה-66, שכולם מכירים, צמוד ישוב קהילתי דתי 'חדש', בן 23, בשם **נוף איילון**, שאף שביליסט לא מכיר עד היום. משעלבים נותרו רק 4 ק"מ עד יד לשריון ומנזר השתקנים הנ"ל. עם תוספת משקל בקבוקי היין הנ"ל, מתקשה הכוח, אבל מצליח, להעפיל **למנזר לטרון** הצלבני המרשים (טמפלרים!), וממנו אל **נווה שלום**, הכפר השיתופי היחיד של יהודים וערבים בארץ ישראל כולה. למרות שהשמש נוטה כבר חזק מאד מערבה, מחליט הכוח לבחון 'בגוף ראשון' את הצלחת השיתופיות הזאת בין יהודים וערבים. נקישה על דלת מזדמנת, ואנחנו מוצאים את עצמנו בתוך משפחה ערבית חביבה, שמספרת לנו בהתלהבות, שנווה שלום הוא המקום הטוב ביותר לחיות בו בכל הארץ. תמו 20 ק"מ של קטע 20, שמסיים, השבח לאל, את מרכז הארץ האפור. לפנינו מתנשאים הרי ירושלים הירוקים!

בשם השביליסטים - ניר רענן

שביליסטים יומן מסע

קטע 20 - יפה השתיקה בארץ ישראל (בייחוד במנזר השתקנים)

קטע מס' 20 של 'שביל ישראל' מזכיר מאד טיול שגרתי לחו"ל, כלומר: אין בו שום דבר מיוחד. האטרקציה המרכזית: **מנזר השתקנים בלטרון**. בדיוק כמו שקורה בכל אטרקציה מדהימה בחו"ל, חבורת השביליסטים נכנסת למנזר השתקנים, עם תרמילים במשקל ממוצע של 6 קילו, ויוצאת ממנו עם תרמילים במשקל ממוצע של 6.75 קילו. הסיבה ברורה: כל תרמיל זוכה לתוספת של בקבוק יין משובח, שמיוצר ביקב של המנזר, ועלותו מזכירה את עלויות הקניות שרובנו עושות **ביום שישי השחור**. הכוח נהנה גם מסיוור במנזר המרשים, שחברי הזרוע מכירים היטב מטיולי הקיבוץ לגדה המערבית, לאחר מלחמת ששת הימים. מעט לפני מנזר השתקנים, מפתיע אותנו הסיוור שעושה לנו שביל ישראל ב"יד לשריון". עד היום חשבנו, שיש ביד לשריון רק מוזאון טנקים וטקסי סיום להורים של חיילים שמשרתים בשריון. אבל מתברר, שיש כאן מקום תוסס, עם אנדרטאות מרתקות של חטיבות השריון, של צבא הגנה לישראל, לדורותיהן. בפעם הבאה שאתם מגיעים הנה לטקס משעמם, של סיום קורס מפקדי טנקים או סיום טירונות, קחו את הבן החייל שלכם, לאחר סיום הטקס, לסיבוב (לא קטן) בין האנדרטאות היפות האלה.

מוזיאון השריון לטרון

על מדע, פילוסופיה ואמונה

השיטה המדעית, או אופן החשיבה המדעית, התפתחה בעיקרה מהפילוסופיה המערבית (היוונית). בזמנם, אותם פילוסופים יוונים, שהגו במהות הקיום ושאלות של מוסר, אושר והתרבות האנושית, עסקו גם בחיפוש אחר העקרונות המפעילים את העולם. לימודי הפילוסופיה נלמדו לצד לימודי מתמטיקה, ביולוגיה ופיזיקה ואף עמדו בבסיס הקמתה של האקדמיה עצמה.

התפישה, שבבסיס שתי הדיסציפלינות המערביות הללו (הפילוסופיה והמדע), הייתה והינה החשיבה הספקנית, הסקרנית, כמו גם חקר ובדיקה של 'מה שידוע כיום'. לעומתה, הפילוסופיה שהגיעה מהמזרח, הייתה 'מחוברת' הרבה יותר לממד הרוחני (למרות, שגם רבים מהפילוסופים המערביים הניחו מראש את קיום האלים או 'האל האחד'). לאו-דזה, קונפוציוס, הבודהא והדלאי-לאמה התעלמו מהחיפוש המדעי אחר המנגנון ש'מפעיל את העולם', והתרכזו ב'איך נוכל להשתחרר מהסבל שבקיום האנושי'. לעומת המדע והפילוסופיה, תחום האמונה 'בנה' את הדתות השונות, ברוב המקרים, על 'אמונה עיוורת' (למעט יוצאי דופן, כדוגמת תומאס אקווינס, הרמב"ם ופרופ' ישעיהו ליבוביץ').

בגדול, ניתן לומר כי האנושות קיבלה את החינוך התרבותי

שלה מהפילוסופים, את ההתקדמות הטכנולוגית ואיכות החיים מהמדע, ואת היכולת לסבול את אי הצדק והכאוסיות של החיים מהדתות השונות (זאת אם נגדיר גם את ההינדו והבודהיזם כ'דת', או באופן רך יותר כ'פילוסופיית חיים אמונית').

כיום, רובה של האנושות חי תחת אמונה כלשהי באל, אלים או 'סדר קוסמי' מוגדר. אמונה זו, נותנת כנראה כוח לסבול ואולי יותר חשוב, משמעות לחיים. כמובן שניתן גם לפתח משמעות בחיים, גם אם אנחנו אתאיסטים או אגנוסטיקנים, אבל זה יותר קשה ומסובך, ולכן גם יותר נדיר.

התובנה העיקרית שלי מכל זה, היא: לא מספיק לנו להיות רק 'מדעיים', רציונליים וחומריים (למרות שאין בכך פסול). אנו זקוקים גם להיבט 'פילוסופי' או תרבותי/מוסרי. לא רק לבחון איך ניתן לשפר את החיים, אלא גם באיזה אופן הם יהיו ראויים יותר לחיותם?

בנוסף, נראה שאנו זקוקים גם לפן של אמונה. אמונה באל, אמונה ב'סדר קוסמי', או אפילו אמונה במשמעות אחרת שהיא גדולה ממני. גם עזרה לאחרים, עזרה לאנושות, לבעלי החיים, לפלנטה, או אפילו 'סתם' השקעה בילדינו, כך שיגדלו להיות מאושרים ובעלי ערך מוסף ו'חותם ייחודי', או כפי שהבינו ניטשה וויקטור פרנקל: "אדם שיש לו בשביל מה לחיות, יכול לעמוד בכל קושי".

אז למרות שאנו חוזים במקרים רבים של 'חסרי אמונה', 'חסרי דעת' ו'חסרי מוסר' (ולפעמים שילוב של שלושתם...) וייתכן אפילו שנראה לנו שהם 'מצליחים' לפי הגדרות מסוימות של 'הצלחה' (דונלד טראמפ לדוגמה...), לדעתי, עלינו לחתור לאיזון בחיינו של שלושת התחומים.

■ שתהיה לכם שבת של איזון ומחשבה!

טיפת מיתולוגיה / אהוד דור

על פּוֹבִּיָּה ועל דְּמוֹנִי

בשלושה מקומות בתנ"ך מופיעה המילה **צִרְעָה**, בלי שנמצא לה פירוש ברור. הַצִּרְעָה מופיעה כהבטחה של אלוהים, שהוא ישלח אותה לפני בני ישראל והיא תגרש ותבהיל את אויביהם. נדמה לי שזו עשויה להיות רמיזה על טכניקה מסוימת, של יצירת אפקטים קוליים ואחרים, שהטילו אימה על האויבים, עד שנסו על נפשם.

במיתולוגיה היוונית ישנה הקבלה לכך בדמותם של **פּוֹבּוֹס וְדִימוֹס**, שני בניו של אֶרֶס, אל-המלחמה (מְאָרְס אצל הרומאים). תפקידם של שני אלה היה, ללכת לפני אביהם ולייצר אפקטים, שיטילו מורא על האויב עוד טרם החל הקרב. לא ידוע מה היו אותם אפקטים, אך ידוע ש**פּוֹבּוֹס** היה לאל-הבעתה והפחד ואחיו **דִימוֹס** היה לאל-הטרור והאימה.

פּוֹבּוֹס קיבלנו את ה**פּוֹבִּיָּה**, שמשמעותה: פחד ואימה לא רציונאליים; ומִדִּימוֹס קיבלנו את ה**דְּמוֹנִי**, שמשמעותו: שְׁטָנִי.

שבת שלום (והעיקר לא לפחד כלל)
אהוד דור

פּוֹבּוֹס, אל הפחד, פסיפס יווני-רומי, המאה ה-4

שיחת קיבוץ

בימים אלו, בהן עולות בשיחות הקיבוץ דעות שונות בסוגיות בווערות, מעניין להיזכר, שתרבות דיון רב משתתפים זו, התפתחה והתעצבה כאן מעל 80 שנה. במאמר הקצר שלפניכם, חולק יעקב מיכאלי את הרהוריו, לגבי אופן הדיון בשיחה, ואולי נוכל גם אנחנו ללמוד מכך משהו... פורסם ב'בשער'
ב-16.9.46 / צוות הארכיון

קצת הרהורים על שיחותינו.

אמנם נכון הדבר. בחודשים האחרונים חלה תמורה רצינית: שוב משתתפים בשיחה ושוב אין מאחרים לשכת אחרי חצות. אך עם כל ההתפתחות הרצויה הזאת צריך לציין כמה וכמה ליקויים של השיחה, שאנו מצויים לתת את דעתנו עליהם, באשר הם מסילים לעתים ספק רציני ביעילות ובמעשיות המנגנון ה"פרלמנטרי" שלנו; אמנה כאן כמה מליקויים אלה, שאיש מאתנו לא יוכל להתעלם מקיומם; יש מהם והם מכת כלל-הקיבוצים ויש מהם "ספציפיים" שלנו.

הדברנות, מפלצת איומה זו, מרימה את ראשה מטעם לפעם. ישנם חברים שאינם מרכזים את התקפותיהם לכיבוש דעת הקהל אלא פועלים לפי שיטת "הפיזור". הם מוכנים לדבר שלוש, ארבע פעמים על אותו ענין הקרוב ללבם (ויש הרבה ענינים הקרובים ללבם בעונותינו הרבים!). אם בהתחלה הנאות היה בעקיפין יותר - עתה כשהענין סוּיֵס עומד להיחתך, הם לוחצים בהתלהבות הולכת וגוברת בכיוון הרצוי להם. אמצעי יותר טוב הביטוי הברור והישר, המרוכז והקצר, אשר פחות מדי חברים יודעים את סודו. הללו משטיעים ללא ספק השפעה מברעת על ההצבעה, אשר רוב החברים מחכים לה כבר באי-סבלנות. וראה זה פלא: היושב-ראש כבר קם על רגליו כדי למנות קולות המחייבים המתנגדים והנמנעים למיניהם, והנה נזרקת לתוך חלל הדר-האוכל נוסחא חדשה, אשר היא כביכול תציל אותנו ואשר מצטיינת במעלות חשובות, כלומר, שקשה לעמוד על סיבה, על כוונתה. עכשיו מגיע הויכוח לשיאו; וצעות הצעות חדשות לבקרים. לא תמ"ד זוכה ההצעה הכי ברורה לרוב דעות, אדרבא, לפעמים מעדיפים עליה את הנוסח המעורפל ביותר. האם יש כאן רצון לפשרה או רצון לעירפול? למנסחי הנוסחים פתרונים!

שיחות על הצטרפות לשוה"צ

יעקב מיכאלי

אין אהבות שמחות

כל מי שמעיין ב'בראשית', בתולדות האדם בכלל, והאומה היהודית בפרט, מגיע למסקנה שהתא המשפחתי אינו ישות אינטימית ואידילית, כפי שרובנו מכירים מחיינו שלנו. המשפחה הראשונה נפגעת מרצח בתוך המשפחה, בשל קנאת אחים. אצל משפחת נוח וגם אצל משפחת לוט, אנו מוצאים גילוי עריות מצמרר, שבו הבנים (אצל נוח) או הבנות (אצל לוט) מנצלים את שכרותו של האב. אברהם אבינו נכנע לאשתו שרה ומגרש את אמתו הגר ובנו ישמעאל.

ועתה, בפרשה שלנו, מתוארת, לכאורה, משפחה נורמטיבית: יצחק נשוי באושר לרבקה והוא הגבר הראשון שעליו נאמר שאהב אישה: "וַיִּקַּח אֶת-רַבְקָה וְתָהִי-לוֹ לְאִשָּׁה, וַיֵּאָהֲבָהּ" (בראשית כ"ד, ס"ז). לא היו לו פילגשים, והילדים באו לאחר תקופת עקרות, מה שעשוי לחזק ולהעצים את התא המשפחתי... ובכל זאת משהו חורק. כבר בתקופת ההיריון של רבקה אנו מתבשרים כי "וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים, בְּקֶרְבָּה" (בראשית כ"ה, כ"ב). רבקה מרגישה טוב טוב את הבטן ופונה לאלוהים. כן, זו לא טעות - לאישה יש דיבור עם אלוהים: "וַתִּלְךְ, לְדַרְשׁ אֶת-ה'." (בראשית כ"ה, כ"ב).

תחושותיה של אימא רבקה מקבלות גושפנקה אלוהית: "וַיֹּאמֶר ה' לָהּ, שְׁנֵי גֵימִים בְּבִטְנְךָ, וְשְׁנֵי לְאִמִּים, מִמֵּעֶיךָ יִפְרְדוּ; וְיֵלָאֵם מִלְאֵם יֶאֱמָז, וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר." (בראשית כ"ה, כ"ג).

והתאומים ממשיכים להתקוטט גם ברגע לידתם: "וַיֵּצֵא הָרֵאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי, כְּלוֹ פְּאֻדָּתָה שְׁעָר; וַיִּקְרָאוּ שְׁמוֹ, עֵשָׂו. וְאַחֲרָיו-כֵּן יָצָא אַחִיו, וַיְדוּ אֶחְזָת בְּעֵקֵב עֵשָׂו, וַיִּקְרָא שְׁמוֹ, יַעֲקֹב" (בראשית כ"ה, כ"ו).

התאומים גדלים, כל אחד עם נטיותיו וכישוריו: **עשו** איש שדה, צייד ובשולן לא קטן. האח החברמן. פותח שולחן ל'חברה' ומותיר גם לאבא יצחק, שמאוד מוקיר אותו על כך. **יעקב**, לעומתו, היה איש תם יושב אוהלים. 'חנון' של אימא. המאבק בין יצחק-עשו לבין רבקה-יעקב קורע את המשפחה.

המסורת היהודית, כמובן, הולכת עם יעקב לאורך כל הדרך, ומציגה את עשו כטיפש (שמכר את בכורתו בנזיד עדשים) וכרשע, שרודף ומאיים על אחיו יעקב... הטקסט התנכי, לעומת זאת, מציג את עשו כאיש פשוט, ארצי ומאוד אנושי. בא עייף ורעב מהשדה, והיה מוכן לתת הרבה בשביל תבשיל מזין. ומהי הבכורה בשבילו? הוא האח החזק, בעל הכוח והנשק (צייד), מה

יעקב ורחל, מאת פלמה די וקיו (1528-1480).

יש לו לדאוג?

דווקא יעקב מוצג כנוכל לא קטן: ניצל חולשה רגעית של אחיו, כדי לקנות את הבכורה, ויותר מזה: הוא (בעזרת אימא רבקה) מוציא במרמה ברכה מיצחק, ופותח במלחמת עולם עם עשו. הקרע עם עשו גורם ליעקב לברוח ולחיות בפחד שנים רבות. עשו, לעומתו, לא נוטר ונוקם ובפגישתם, לאחר שנים, אין בו שמץ של איום על אחיו, שהוליך אותו שולל. הסקנדלים המשפחתיים נמשכים גם בפרשת 'ויצא', שבה יעקב יוצא לחרן בעצת אמו רבקה, שדיברה אליו מתוך גרונו של יצחק:

"וַתֹּאמֶר רַבְקָה, אֵל-יִצְחָק, קַצְתִּי בְחַיִּי, מִפְּנֵי בְנוֹת חַת; אִם-לִקַּח יַעֲקֹב אִשָּׁה מִבְּנוֹת-חַת פְּאֻלָּה, מִבְּנוֹת הָאָרֶץ-- לָמָּה לִּי, חַיִּים. וַיִּקְרָא יִצְחָק אֵל-יַעֲקֹב, וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ וַיִּצְוֵהוּ, וַיֹּאמֶר לוֹ, לֹא-תִקַּח אִשָּׁה מִבְּנוֹת פְּנֵעַן. קוּם לֶךְ פְּדֻנָּה אָרֶם, בֵּיתָה בְּתוֹאֵל אָבִי אֲמָךְ; וְקַח-לְךָ מִשָּׂם אִשָּׁה, מִבְּנוֹת לְבָן אָחִי אֲמָךְ." (בראשית כ"ז, מ"ו - כ"ח, ב')

יעקב מגיע לחרן מלא אנרגיה שצבר בדרך, במעמד 'סולם יעקב'. הוא נפגש עם רחל על פי הבאר (הפאב והבר של הימים ההם), משקה את צאנו, ונושק לרחל: "וַיְהִי פְּאֻשָּׁר רֵאֵה יַעֲקֹב אֶת-רַחֵל, בַּת-לְבָן אָחִי אָמוֹ, וְאֶת-צֹאן לְבָן, אָחִי אָמוֹ; וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב, וַיִּגַּל אֶת-הָאָבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר, וַיִּשָּׁק, אֶת-צֹאן לְבָן אָחִי אָמוֹ. וַיִּשָּׁק יַעֲקֹב, לְרַחֵל; וַיֵּשֶׂא אֶת-קִלּוֹ, וַיִּבְךְ." (בראשית כ"ט, י"ו-י"א)

הסופר המקראי משתמש באותן 4 אותיות לתאר את יעקב המחושב (מרשים את אחי רחל, בכוחו לגולל את האבן מעל פי הבאר ולהשקות את צאנם) ואת יעקב המאוהב ממבט ראשון: ניגש לבחורה, ובטרם הכירה - נושק לה. 'הטרדה מינית' קלסית. וכמו 'האנס הבכיון' - הוא פורץ בבכי, ופורק פרץ של רגשות, של נער הבורח מאחיו, מתגעגע לאמו, ונתקל בנערה יפה שעושה לו את זה. ולא סתם עושה לו את זה - הוא מוכן לחכות לה זמן רב:

"וַעֲיַנִּי לָאָה, רַכּוֹת; וְרַחֵל, הִיְתָה, יִפְת-תְּאֵר, וַיִּפֹּת מִרְאָהּ. וַיֵּאָהֲב יַעֲקֹב, אֶת-רַחֵל; וַיֹּאמֶר, אֶעֱבֹדְךָ שְׁבַע שָׁנִים, בְּרַחֵל בְּתִיךָ, הַקְּטָנָה." (בראשית כ"ט, י"ז-י"ח)

מה קורה לבחור, המתאהב באחות הצעירה ומתמודד עם האב, המשתוקק לשדך לו דווקא את האחות הבכורה?

כדי שלא תהינה אי הבנות, יעקב מתכוון לרחל, ולא

חלום יעקב מאת ג'יימס טיסו (1836-1902)
 "וַיַּחְלֵם וְהִנֵּה סֻלָּם מַצְבֵּי אֶרֶץ וְרִאשׁוֹ מֵגִיעַ הַשָּׁמַיְמָה, וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ" (בראשית כ"ח, י"ב). יעקב יוצא מבאר שבע ועוצר ללילה בבית אל. בחלומו הוא רואה סולם, העולה מן הארץ עד השמים ומלאכים עולים ויורדים בו. אלוהים מתגלה ליעקב ומבטיח לו שמירה בכל קורותיו וריבוי בנים. יעקב מתעורר, מכריז על המקום 'בית אלוהים', מציב מצבה לציון המאורע ונודר לעשר מעשר מכל רכושו. חתוך ויקיפדיה

היכן נמצא דימוי כל כך קולע לעוצמה של אהבה? ולאחר ליל הכלולות עם רחל, הוא מתעורר עם לאה בבוקר: "וַיְהִי בַבֹּקֶר, וְהִנֵּה-הוּא לְאָה...". (בראשית כ"ט, כ"ה) ושוב, שבע שנים של עבודת פוך אצל לבן, עבור רחל. והנה, ליעקב שתי נשים. זו אהובה וזו שנואה. האהובה - עקרה, והשנואה - ולדנית ופורייה. יחד עם שתי הפילגשים, יעקב הוליד 12 בנים ובת.

היחסים בין האחים ידעו עליות ומורדות, בעיקר מורדות. ראובן, הוא בכור האחים, ויהודה, הוא הבכיר שבהם. המאבק הבלתי פוסק בין יוסף לאחיו. ההעדפה הברורה של יעקב לצאצאי רחל. כל אלה מציירים תמונה, לא אידיאלית במיוחד, של משפחה.

אהוד מנור חשב דווקא על לאה, וכתב שיר מלא רגש ואמפתיה אליה (לחן: צביקה פיק)

את אותו הבוקר לא אשכח
 כשטמנת ראשך בתוך הכר
 אור השמש על האוהל נח
 וראשי הלום שיכר.

כשלחשתי באוזנך את שמה
 את ידי אספת ביד קרה
 ודמעה אחת חמה
 אל כפות ידי נשרה.

הנה ימים רבים חלפו
 ושתי ידי עייפו
 ועיניך מה יפו
 כעיני רחל.
 אני אוהב אותך לאה
 אוהב אותך גאה
 אם אשכח אותך לאה
 שמי לא ישראל.

אל ימר ליבך על אחותך
 הן בניך לצידך יושבים
 אל תפני אישה את מבטך
 כל חלומותי קרובים.

מה בקשתך אמרי לאה
 שבע השנים חלפו מזמן
 ונותרה רק עוד שעה
 טרם יסגר הגן.

הנה ימים רבים חלפו...

לאבות האומה היו הרבה מעלות טובות. טיפוח משפחה מאושרת וחינוך הילדים - לא הייתה אחת מהן, וחבל.

אל תתבייש, היה עצוב.
אל תצטער, אם תצטער:
זאת היא עונה כזאת, חבוב,
זה רק הסתיו וזה עובר.

לך ערירי בליל העיר,
הבט לרום, חפש כוכב,
מותר, מותר גם לצעיר
להיות טיפה זקן בסתיו.

זה הסתיו עם הענן
ועם הרוח המייבב,
ואם אתה סתם ציניקן
בכל זאת זה צובט בלב.

הנה באווירה כזאת
לנערה שוב אין אומרים:
"הי, בובה, מותק, בואי לרקוד" -
אלא: "הביטי, ליל סתווים..."

אתה צוחק: "שטויות, שטויות."
מן התרגשות, "הו, מה פתאום..."
אז למה זר סתווניות
שלחת לילדה שלשום?

זה הסתיו עם הענן...

דמעה, אל תתאדם, חבר,
היא לא תגרום שום נזקים.
תאמר: "זה גשם לא יותר",
אבל הן שנינו זאת יודעים.

זה הסתיו עם הענן...

סוף פסוק

**"בלתי אפשרי ללמוד את
מה שאתה חושב שאתה
כבר יודע"**

- אפיקטוס (135-55 לספירה)

**מפגש שישי
של מועדון גשר**

חברים יקרים, הנכם מוזמנים
ביום שישי 06.12.19 בשעה 11.00
למועדון לחבר,

למפגש עם **סמדר בארי ברג**, שתרצה על:
ביבליותרפיה - בין ספרות לפסיכולוגיה
הביבליותרפיה היא שיטת טיפול באמצעות
ספרות, השייכת לתחום הטיפול באומנויות.
נשמע על התחום מפיה של סמדר, בתם של
עפרה וחנוך בארי, וביבליותרפיסטית במקצועה.
לאחר המפגש שיחות רעים וארוחה קלה.
להתראות,
צביה

מזל טוב

לדוד לובל
ליום הולדת 75!
מאחלים לך
בריאות ונחת לרוב

לוח מודעות

**תצוגת תמונות הנספים בשואה
"נזכור ולא נשכח אתכם"**

תזכורת

אנחנו מבקשות להזכיר, שמי שמעוניין
לעדכן את הפרטים או התמונות, של
קרובי משפחתו בתצוגת התמונות
של הנספים בשואה, מוזמן לפנות עד
10.12.2019 ללנה נוימרק:

טל' 052-3990283

או באמצעות מייל:

neumark@hazorea.org.il

כמו כן, אפשר עדיין להוסיף תמונות
ומידע על קרובי משפחה, שעדיין לא
מונצחים בתצוגה אצלנו.

צוות יום השואה: סמדר בראון, טובה חגי,
גילה טוט, איריס רפאלי ולנה נוימרק

10 שאלות ותשובות עם אניה חבשוש

גיל: 57 מצב משפחתי: נשואה מזה 32 שנים ליורם. אימא לשלישייה, 2 בנים ובת אחת: עמית, רותם וליאור.

מקצוע: מורה לנהיגה ב-15 השנים האחרונות. עובדת 6 ימים בשבוע מ-06:40 בבוקר ועד 18:00 בערב לערך. עד לפני 3 שנים עבדה במקביל גם כמרפאה בעיסוק בבית החולים הלל יפה. בעבר הרחוק הייתה רפתנית, לולנית (לזמן קצר) וכמו-כן, עבדה גם בבית שקמה.

1 זיכרון מעניין מהילדות?

בגיל 17, במסגרת לימודים בבית ספר למלונאות בהולנד (בה נולדתי וגדלתי), היה נהוג לערוך מסיבה שנתית. בשנה זו הוחלט לערוך מסיבת "ג'לה" - הבנים בחליפות והבנות בשמלות ערב. שני חברי ואני, מכיוון שלא רצינו לציית לקודים הנדרשים, החלטנו לשבור את הכלים. אחד לבש חליפה ורודה, השני חליפה בצבע תכלת ואני הופעתי ב"שימלת טייגר" קצרצרה, בעלת כתפייה אחת. למרות שעברנו את דלת הכניסה... למסיבה עצמה לא הצלחנו להצטרף. כמו שנכנסנו 'הועפנו' ובילינו ערב נעים בדיסקוטק.

2 מה הדבר האחרון שחיפשת ב"גוגל"?

בגדים שעשויים מצמר מרינו (merino): זהו סוג של צמר מיוחד, שנשאר קריר בקיץ, חם בחורף, קל במשקל וקטן באריזה, והעיקר - לא מפתח בקטריות זיעה ולכן נמנע ריח, כך שניתן ללבוש את הבגדים שעשויים ממנו במשך מספר ימים, ללא צורך בכביסה. חיפשתי את זה משום שבתי ליאור יוצאת לחצי שנה לדרום אמריקה, והיה לי חשוב לצייד אותה בבגדים מהצמר הזה, שמתאימים מאוד למי שמתכוון לעשות 'טראקים'. על אף המחיר הגבוה קניתי לה תחתונים, טישירט, סוודר וגרביים.

3 מהו התחביב הכי משמעותי שלך כיום?

תפירת שמיכות טלאים (ראו תמונה מצורפת), שמיכות כבדות - סוג של שמיכה טיפולית שמשמשת לטיפוליים שונים, כי נותנת הרגשה של חיבוק מאוד חזק ומאוד מרגיעה. כמו כן, אני תופרת דברים נוספים כגון, שמיכות לתינוקות, שקיות לתכשיטים וסלים מבד. אני מאוד נהנית לתפור תלבושות להצגות בקיבוץ ולחוג התיאטרון של המועצה. אני גם אוהבת לעזור להכין תפאורות לערבי הקיבוץ ולעצב את קיר חדר האוכל לכבוד החגים.

4 מהו החטא הקטן שלך (ה'גילטי-פלזר')?

לנסוע לחו"ל ולאכול אוכל רחוב, בעיקר כזה שאיננו כשר. אין לך מושג כמה אני נהנית לאכול שרימפס, נקניקיות וכדומה - מאכלים שאני לא יכולה לאכול בבית. אפשר לאכול גם בתל-אביב אבל בחו"ל זאת הרגשה אחרת, מיוחדת.

5 אם היו נותנים לך שעה - היכן בעולם היית רוצה להיות?

לא לשעה, אלא לתקופה של כמה חודשים: הייתי רוצה להיות לבדי בנפאל, לא להיות חייבת לאף אחד, לשבת על איזה הר ליד כפר קטן, לעשות 'טראק', ובעיקר למצוא שקט ושלווה שחסרים

לי ביום-יום.

6 מהו הפספוס שלך?

עהדבר היחיד שאני מרגישה שמפספסת הוא, שאין לי מספיק זמן לטייל בעולם ולראות תרבויות שונות.

7 משהו שאת שואפת להגשים בעתיד?

לפתוח חנות אינטרנט למכירת היצירות שאני תופרת, בעיקר כדי להרוויח מספיק כסף, שיאפשר לי לקנות מכונת תפירה מיוחדת (quilting machine), שמאפשרת תפירות מאוד מיוחדות. מכונה גדולה, שיש רק אחת כמוה בארץ, ושתשדרג את השמיכות שלי פי עשרה. כיום אני חוששת ונרתעת מלהוציא את הרעיון לפועל.

8 ספרי משהו שלא יודעים עליך.

בילדותי, החל מגיל 12 לערך, הייתי שחקנית כדורעף. בהתחלה התאמנתי עם הבנים ומאוד אהבתי את זה, ובהמשך הגעתי לקבוצת בנות ברמה גבוהה, שממנה לקחו שחקניות לנבחרת הלאומית של הולנד. נוכחתי, שהתחרותיות בין השחקניות בקבוצה כל כך עזה, שהעדפתי לרדת לקבוצה השנייה. החוויה וההנאה מעצם המשחק היו חשובות לי יותר. אם הרגשתי בסוף משחק שהייתי טובה, לא היה לי כל כך חשוב אם ניצחנו או הפסדנו. שיחקתי עד שהגעתי להזורע, בגיל 21, בתור מתנדבת.

9 תכונה אחת בך שהיית שמחה להיפרד ממנה.

אני בסך הכול די מרוצה ממי שאני. אני משתדלת להיות אדם טוב. לפעמים אני קצת מאבדת את הסבלנות, אבל לא משהו חריג. תלמידה אחת שלי משעורי הנהיגה אמרה לחברתה: "אני מלמדת אותנו לאהוב כל אחד ואחד". מה צריך יותר מזה...

10 משהו שמפריע לך ומשהו שאת אוהבת בהזורע?

מפריע: מאוד עצוב לי שלא מעט מרוח ההתנדבות בקיבוץ הלכה ואיננה. כמעט כל דבר עושים כשעות עבודה ובתמורה כספית. חבל לי על ענפים קטנים כמו הגבינות, גינה אורגנית, 'מגל' וכדומה, שנסגרו כי לא היו רווחיים. עצוב לי שהכול מתורגם לכסף.

אוהבת: למרות מה שאמרתי למעלה שמפריע לי, עדיין יש לנו ספרייה, יש לנו פעילויות תרבות, אנשים משקיעים מזמנם בחגים ובפרוייקטים חברתיים, אפילו כאשר אין לך תמורה כספית. זוהי 'חצי הכוס המלאה' - ההתנדבות לא נעלמה, אם כי בהחלט רואים אותה פחות.

תודה לאניה חבשוש על גילוי הלב והנכונות לחשוף מעט מעצמה לכולנו.

להתראות בעיתון הבא עם "גיבור" או "גיבורה" נוספים שמוכנים לחשוף בפנינו מעט מרחשי, הרהורי וסודות ליבם. ובינתיים, תחשבו מה אתם הייתם עונים. ראיון: דני נהב